

HAMSUN - NYTT

Hamsun-Selskapets informasjonsblad

Nr. 3 og 4/2008, desember 2008, 20. årgang

Hamsun- jubileumsforberedelsene er på gang i hele landet. Logoen for Hamsun-markeringene i 2009 er utviklet av kommunikasjonsbyrået Gazette på oppdrag fra prosjektforum Hamsun 2009.

Hamsun-Nytt blir utgitt av Kompetansesenteret ved Knut Hamsun videregående skole, Hamarøy

Redaktøren har ordet

Hamsun-jubileet i kommende år skal "bidra til at den litterære arven etter Knut Hamsun blir tatt vare på, synliggjort og brukt aktivt. Markeringen skal ha som mål å inspirere for fremtiden mer enn å være tilbake-skuende," sa statsråd Trond Giske i et Stortingsmøte den 14. mai 2007.

En kilde for inspirasjon har Hamsun alltid vært, og han er det fremdeles i høyeste grad. Fremtiden har i så måte for lengst begynt, helt uten jubileum. "Si hva du vil om Hamsun, men han klarer selv etter sin død å få folk til å komme sammen og grunnlegge selskaper i hans navn. Det er mer enn de fleste nålevende forfattere klarer," skriver Knut Nærum i *Dagbladet* (20.09.08).

Hamsun trenger ikke noe jubileum, det er vi som vil ha det. Vi har behov for å diskutere Hamsun, for å dele gleden over hans kunst, og også for å diskutere vårt eget forhold til hans politiske feilvurderinger.

Forlegger Anders Heger identifiserte nylig i et foredrag på Litteraturhuset tre måter for å feie ubehaget med Hamsun under teppet:

- Den ene er å glemme, og si at nå er det tid for forsoning, for å legge problemet bak oss. Det er å vise historien manglende respekt.
- En annen metode er å gjøre Hamsun dum ved å hevde at han hadde varig svekkede sjelsevner. Det er å vise Hamsun manglende respekt.
- Den tredje metoden er å redusere den politiske nazismen Hamsun sto

for til en slags naturmystikk. Det er en relativisering av historien og absurd, sier Heger.

Som tysker har jeg nok prøvd alle mulige metoder i løpet av mitt liv for å unngå historiens tyngdekraft. Konklusjonen ble at det verken lar seg gjøre eller er ønskelig, og at det ligger et ansvar her overfor etterfølgende generasjoner som jeg ikke kan og vil unnvike. Samtidig har jeg, som de fleste Hamsun-lesere, bestandig lyst til å snakke om de store leseopplevelser som bøkene har gitt meg. Og her ligger det helt åpenbart et like så stort litteraturhistorisk ansvar overfor den oppvoksende digitale generasjonen. Noen av dens representanter presterte å skrive følgende melding i *Adresseavisen* den 15.11.08:

"I tillegg til oljen, a-ha og tørrfisen kan Norge skryte av Henrik Ibsen når vi briefer med eksportartikler. Men Knut Hamsun er ikke noen smågutt i internasjonal sammenheng han heller. Hvem er størst av de to herrer som skrev om livsløgn og hunger? Let's google! Knut Hamsun: 3.990.000 treff. Henrik Ibsen: 2.290.000 treff. Vinner: Knut Hamsun."

Brave New World. Vi kommer til å ha store oppgaver i jubileumsåret.

God jul!

Elke Kriehn

Redaktør Hamsun-Nytt

Kompetansesenter v/ Knut Hamsun
vgs/Joarkkaskåvllå

Knut Listerud, prosjektkoordinator ved Nasjonalbiblioteket, med en oversikt:

Hamsun-jubileet 2009

Knut Listerud

På oppdrag fra Kultur- og kirkedepartementet har Nasjonalbiblioteket det koordinerende ansvaret for de nasjonale jubileumsmarkeringene i forbindelse med 150-årsjubileet for Knut Hamsuns fødsel. Nasjonalbiblioteket har opprettet prosjektet Hamsun 2009 og herunder et rådgivende prosjektforum bestående av blant annet representanter fra de tre Hamsun-kommunene og Hamsunselskapet.

Fire steder, fire verk

I tillegg til det koordinerende ansvaret for jubileet generelt vil Hamsun 2009 ta ansvaret for fire

store nasjonale markeringer i tidsrommet februar–september 2009. Arrangementene blir lagt til Hamsun-kommunene Lom, Hamarøy og Grimstad i tillegg til Oslo. Tema-messig er arrangementene knyttet til hvert sitt Hamsun-verk, valgt av prosjektforumet til Hamsun 2009. På engasjement fra Nasjonalbiblioteket har Riksteateret ved regissør Catrine Telle påtatt seg det kunstneriske ansvaret for utformingen av de fire nasjonale jubileumsmarkeringene. På denne måten vil Nasjonalbiblioteket sikre en kunstnerisk profesjonell produksjon og et overordnet dramaturgisk perspektiv på de nasjonale jubileumssatsingene.

Åpningsarrangementet vil foregå i hovedstaden på forfatterens dødsdag **19. februar**. Hamsuns gjennombruddsroman *Sult* (1890), som henter sin handling fra datidens Kristiania, danner rammen for arrangementet.

Markens grøde (1917) er romanen Lom kommune har valgt som bakgrunn for arrangementet på Knut Hamsuns fødested i Gudbrandsdalen **1. august**.

På selve 150-årsdagen **4. august** åpner Hamsunsenteret på Hamarøy i Nordland, stedet der Knut Hamsun vokste opp og også bodde i en periode som voksen. Det nasjonale jubileumsarrangementet på Hamarøy blir dermed lagt til denne dagen, og det er nordlandsromanen *Landstrykere* (1927) som utgjør bak-teppet.

Den siste av de fire nasjonale Hamsun-markeringene er lagt til Grimstad **18. september**, og tar

utgangspunkt i *På gjengrodde stier* (1949), som ble skrevet bl.a. på Nørholm, Knut og Marie Hamsuns hjem utenfor Grimstad. Feiringen i Grimstad vil ha et spesielt fokus på barn og unge og på kunstnere inspirert av Hamsun.

Internasjonalt

Hamsun har et bredt nedslagsfelt også i utlandet. Allerede nå vet vi at Hamsun vil bli feiret og markert på mange steder utenfor Norge i anledning 150-årsjubileet. Utenriksdepartementet har ansvaret for det internasjonale kultursamarbeidet og Norges profilering i utlandet og vil gjennom flere prosjekter bidra til å profilere Hamsun internasjonalt i 2009. I dette arbeidet er det viktig å synliggjøre Hamsuns diktergjerning samt å bidra til ny og øke eksisterende Hamsun-interesse i flere deler av verden og i ulike kulturelle sammenhenger. Hensikten er også å profilere det moderne Norge som henter frem og fornyer en viktig del av sin kulturarv. (Tekst: K. Listerud)

JUBILEUMS-NYTT

Kinesisk media-team: Torunn Kjøk, leder av Hamsunlaget i Lom, kan annonsere spennende gjester til jubileet: "Kinesisk TV og aviser kjem til Norge i samband med Hamsunjubileet. Planen er å lage ein serie for kinesisk TV etter same lest som for Grieg-jubileet i fjor. Teamet vil besøke alle Hamsun-kommunane i løpet av 2009. For eit par veker

sidan vart vi kontakta av ein tidlegare kollega som bur i Beijing, og vi vil hjelpe til med å legge til rette for at teamet skal få møte representantar frå dei ulike avdelingane av Hamsun-Selskapet."

**Jubileumsåret 2009 har
fått sin egen nettside:
www.hamsun.no**

I Georgia og Aserbajdsjan forberedes også markeringen av at det er 110 år siden Hamsun foretok sin berømte reise gjennom Russland til Kaukasus. Hamsuns reise gjennom Russland til Georgia og Aserbajdsjan resulterte i boken "I Æventyrland. Opplevet og drømt i Kaukasien", som utkom første gang i 1903 (*nrk.no*, 14.04.08). I Georgia er det opprettet et eget Kaukasus-prosjekt som forbereder markeringen. Både i Georgia og Aserbajdsjan planlegges det litterære møter, konferanser, seminarer, filmvisning og utstillinger i anledning 150-årsjubileet, og for å markere at det er 110 år siden reisen, forteller prosjektkoordinator Knut Listerud.

I Kina er man er i ferd med å oversette Hamsuns «Mysterier» for utgivelse i jubileumsåret.

I Tsjekkia skal «Landstrykere», en av bøkene i trilogien om jordomseileren August, oversettes.

Nederland forbereder utgivelse av «Pan».

I Storbritannia vil forlaget Norvik Press gi ut boken "Hamsun's reception abroad", som tar for seg måten Hamsun er blitt mottatt på i flere land, blant dem Spania, USA, Storbritannia, Romania, Frankrike, Italia og Island.

I Buenos Aires og Kairo forberedes filmvisning og bokmesser.

Det er også kommet forespørsler fra Uruguay og Latvia. Mer enn 20 land, inkludert USA, Frankrike, Italia, Tyskland, Østerrike, Romania og Nederland samt de nordiske landene, har meldt sin interesse, forteller Knut Listerud.

Jubileumsår på Hamarøy med Victoria-musikal, teater og nordlandsbåter: Amatørteaterlagene i Steigen og Hamarøy samarbeider om å sette opp en musikal i jubileumsåret 2009 basert på Knut Hamsuns roman *Victoria*.

Lærer og forfatter Bjørn Stemland (t.v.) og musiker Lech Zarnowski fra Steigen har skrevet en musikal etter Hamsuns *Victoria*.

Kompetansesenteret ved Knut Hamsun videregående skole har finansiert manus (Bjørn Stemland) og musikk (Lech Zarnowski). Geir Magne Pedersen fra Steigen skal være instruktør for forestillingen. Skuespillere og sangere fra hele Nord-Salten kommer til å delta.

Etter nyttår begynner Jo Strømgren *Kompaniet* å jobbe med en dukketeaterforestilling om Knut Hamsun, *The Writer*. Premieren blir på åpningen av Hamsun-senteret på Hamarøy i august 2008.

Jo Strømgren

Trønderen Strømgren (født 1970) hadde fra 1996 et treårig engasjement om danser og koreograf ved *Carte Blanche* i Bergen. Han startet sitt eget kompani i 1998, og de debuterte med *A dance tribute to the Art of Football*. De har gjestet over 45 land, blant annet i Sør-Amerika, USA og Afrika.

Også Hålogaland Teater skal gjeste Hamarøy med et stykke basert på Hamsun. Saltenkommunene bidrar blant annet med en seilas med nordlandsbåter fra Kjerringøy via Steigen til Hamarøy som skal

ankomme Hamarøy den 4. august. Avgangen (2. august) og ankomsten til seilasen skal markeres med en korkonsert med et for anledningen sammensatt mannskor. På programmet står bl.a. *Nordlandskantaten* av Fridthjov Anderssen med tekst av Knut Hamsun.

"Hamsunsenteret, teikna av Steven Holl, opnar på Presteid i Hamarøy i August neste år. Dette kan kanskje også være ei passende tid for ei Hamsun-statue i Bergen?"

Forfatter Olav Kristiseter, Bergens
tidende 22.07.2008

Jubileumsår på Kjerringøy og i Bodø: Kjerringøy Markedsråd er innvilget inntil 425.000 kroner i støtte for å markere Hamsun-jubileet i 2009 på Kjerringøy og i Bodø. Hamsun-jubileet skal markeres i hele Salten-regionen til sommeren, og målet er å tiltrekke flere turister/tilreisende til Bodø og Salten under jubileet.

Jubileumsår i Oslo med teater og litteratur-uke: I Oslo planlegges det en urpremiere på Hamsuns noveller, "Hamsuns gate" i Yngve Sundvors regi. Premieren den 5. februar er allerede utsolgt. Sundvor,

vinner av Hedda-prisen i 1999 for sin iscenesettelse av *Sult*, har valgt denne tittelen som et innlegg i debatten om hvorvidt det burde etableres en Hamsuns Gate i Oslo.

Et knippe noveller klippes sammen til et dramatisk forløp. Novellen *En ærkeskielm* er tittelen på den av novellene som danner rammefortellingen. Som åpningsarrangement den 19. februar arrangeres det en vandring rundt i Oslos gater i fotsporene til den navnløse hovedpersonen i romanen. Ved steder som er nevnt i romanen, vil det bli opplesningen fra romanen, og det vil bli servert suppe til publikum. Christian Schlüter, leder av Hamsun-Selskapet i Oslo, bekrefter følgende: "Det blir "Hamsun-uke" på litteraturhuset i uke 17, 20.-26. april. Innholdet er enda ikke klart, men vi har gjort en sikker avtale med forfatter Karl Ove Knausgård. Resten er under utarbeidelse. Byvandringen i Sult-heltens fotspor blir trolig søndag den 26/4. Når det gjelder oppsetning av "Paa Turne" er dette også under utarbeidelse."

Jubileumsforberedelser i

Grimstad: I Grimstad planlegger Agder Teater en forestilling i fjæreheia med utgangspunkt i *Paa gjengrodd Stier*. Etter hvert skal også et Hamsun-museum på plass i lokalene der saken mot Hamsun i landsvikeroppgjøret ble holdt. "I Grimstad skal det rettes spesiell fokus på Hamsun som kontroversiell person," sier nasjonalbibliotekar Vigdis Moe Skarstein (VG 8.12.08).

Diskusjonen om å reise en Hamsun-statue i Grimstad som i år er kommet i gang på nytt, viser at vinklingen for jubileet er et realistisk valg.

Leserinnelegg i Grimstad Adresse-
tidene:

**En Hamsun-statue på nye
campus i Grimstad? "Om
Hamsun skal statueres som et
eksempel, tror jeg han bør
stå relatert til et veikryss
som en påminnelse om livets
veivalg og dets konsekvenser.
Han er og blir uløselig knyttet
til samfunnsdebatten." Oddvar
Berge, 18.09 2008**

**Jubileumsår i Lom med
Hamsun-vin, -bok, -seminar, -
teater og utstilling:** "I samarbeid
med vinekspert og Hamsun-elskar,
Sérgio Calabri, Italia og vinimportør
Henrik Holst i Oslo, er arbeidet med
å få på plass Hamsun-vin til
jubileumsåret godt i gang. Lansering
av vinen er planlagt til januar 2009.
Det blir ein raud- og ein kvitvin i
prisklasse kr. 110.- til kr. 120.- pr.
flaske. Vinen blir å få kjøpt på
Vinmonopolet, i alle fall i Hamsun-
kommunane.

Arbeidet med en jubileumsbok er
også i rute, og Hamsunlaget i Lom
rekner med å kunne presentere boka
rett over nyttår," meddeler leder
Torunn Kjøk. Målet er at boken skal
være på markedet når jubileums-

markeringene starter i Oslo i februar
2009. (Se "Ny bok" i rubrikken
BØKER.)

Gudbrandsdølen Dagningen melder
om et internasjonalt Hamsun-
seminar i Lom, med følgende tre
Hamsun-kjennere til stede: Régis
Boyer fra Frankrike, Chengzhou He
fra Kina og Marina Sidorova fra
Russland. (06.11.08)

Det blir også teater med utgangs-
punkt i Markens Grøde og feminist-
isk perspektiv. Catrine Telle håper i
denne sammenhengen "å få til 200
kvinner som hogger ved på
Sognefjellet."

Karl Erik Harr jobber med en
utstilling under Hamsun-jubileet i
Lom.

Kjell Bendiksen har ca. 20 bilder
ferdig. De blir utstilt i Norsk
Fjellmuseum i Lom i perioden 1. til
16. august. Deretter skal de videre til
Bergen og andre steder.

Jubileumsforberedelser på

Skultbakken: Det jobbes med å
reise en Hamsun-statue på
Skultbakken. Vågå kommune har
mottatt en søknad av Skultbakken-
eier Tor Brun om 50.000 kroner til
formålet. Det er ikke klart når saken
realitetsbehandles. (*Gudbrandsdølen
Dagningen* 22.10.2008). Statuen skal
produseres av Skule Waksvik som
laget et utkast til Hamsun-skulpturen
allerede i 2001. Han ville forære
Oslo Kommune den i forbindelse
med 50-årsmarkeringen for Hamsuns
død i februar 2002, men Oslo ville
ikke ha den. Prislappen er på

400.000 kroner. Nå er det altså nytt engasje-ment for å få statuen reist.

2001: Billedhoggeren Skule Waksvik har laget en Hamsun-statue. Den vil han for-ære Oslo kommune. Men kommunen sier nei takk. Dagbladet berettet om "Statuen som ingen vil ha" (17.12.01) og viste kunstner og verk (Foto: Lars Eivind Bones). Nå skal statuen settes opp i Skultbakken.

(<http://www.dagbladet.no/kultur/2001/12/17/301562.html>)

Det skal også utarbeides en ny reguleringsplan for hele området. Skultbakken-eier Tor Magnar Brun har søkt om å få omdisponere gården fra fritidseiendom til næringsformål. Fylkeskonservator Dagfinn Claudius og fagsjef Jørn Prestsæter viser til at Skultbakken som antakelig er Knut Hamsuns fødested, er interessant i sammenheng med næringsutvikling og kulturformidling. (*Gudbrandsdølen Dagningen*, 21.11.08) Tor Brun synes for øvrig at det er naturlig med et samarbeid mellom Lom og Vågå når det gjelder Hamsun. Den samme avisen (18.10.08) melder også at Leif Hamsun, barnebarnet til Knut Hamsun, "vil stoppe etableringen av et Hamsunbibliotek i Skultbakken."

Han er i følge samme avis oppgitt over at det nå blåses nytt liv i striden om Knut Hamsuns fødested: "For meg og min familie vil det alltid stå fast at Knut Hamsun var fra Lom og at Garmostræet var fødestedet." Det er ikke alle forskere enig i. Gyldendal kommer til å nevne *Gudbrandsdalen* som fødested i fremtiden – som kompromiss.

Jubileumsår i Bardu med "Paa gjengrodde Stier": Kommunestyret i Bardu har vedtatt å bevilge 50.000 kroner til Hamsun-jubileet, som skal markeres i april neste år. Midlene skal bl.a. dekke forestillingen "På gjengrodde Stier" med ensemble Oscar og Henry Høgmo, samt oppgradering av Hamsun-samlingen ved folkebiblioteket i Bardu. Det jobbes også med å få til et Hamsun-foredrag med Nils Magne Knutsen. - Hamsun oppholdt seg i Bardu på Larsen-gården i to perioder mellom 1913 og 1914 da han skrev på *Segelfoss by* og *Børn av tiden*. (*Fremover*, 21.11.2008) Forsvaret rev Larsen-gården på 1980-tallet fordi den lå inne i artillerileiren. Bardus befolkning er bedt om å komme med bilder eller notater som eksisterer etter forfatteren. Om resultatene tilsier det, er det planlagt en utstilling. (*Fremover* 21.10.2008)

Jubileumsår i Tromsø med Feberdigt-teater: Hålogaland Teater i Tromsø setter opp et samtidsdrama basert på Hamsuns

Feberdigte. Stykket *Hamsuns Feber* blir en forestilling helt utenom det vanlige, ifølge teatersjef Iren Reppen. Det har premiere den 7. mai 2009 på Scene Vest.

Frydenlund i Aurdal

Jubileumsår skal gi Aurdal Hamsun-statue: Det jobbes med å få statuen "Victoria" av Nina Sundbye til Frydenlund etter 150-års jubileet. Sundbye har laget åtte skulpturer av romanfigurene til Knut Hamsun. De skal stilles ut i Grimstad fra 18. september. "De krever all min oppmerksomhet her de står, derfor blir det godt å få dem ut av atelieret," sier Sundbye i et intervju. Knut Hamsun (1859 - 1952) skrev *Victoria* mens han bodde i Aurdal og holdt til mye på Frydenlund. "Statuen ville jo passe ypperlig," mener leder i utstillingskomiteen for Valdres kunstforening, Ida Karin Dale (*Avisa-Valdres.no*, 07.11.08).

HAMSUNSENTERET

Bodil Børset (33) er ansatt som direktør ved Hamsunsenteret. Hun er utdannet litteraturviter med erfaring fra forskningsformidling, undervisning og utstillingsprosjekter. "Jeg er svært fornøyd med at vi har funnet en så velkvalifisert kandidat til stillingen," sier fylkesråd for kultur og miljø Geir-Ketil Hansen. Også prosjektleder for Hamsunsenteret Nina Frang Høyum er glad for at Bodil Børset har takket ja til stillingen. "Hun vil ha alle forutsetninger for å bidra til å løfte Hamsunsenteret fram som et internasjonalt litterært senter, og som det fyrtårnet i Nordlands kultur- og reiseliv det er planlagt som," sier Frang Høyum.

Bodil Børset

Bodil Børset har bakgrunn fra Institutt for nordistikk og allmenn litteraturvitenskap ved NTNU i Trondheim. I sin doktorgrad fra 2006 undersøkte hun hørespilletts betydning for den franske forfatteren Nathalie Sarrautes forfatterskap, og hvordan litterært stoff overføres fra ett

medium til ett annet. Arbeidet var tilknyttet det tverrfaglige forskningsprosjektet "Estetiske teknologier 1700-2000".

Bodil Børset har vært sentral i arbeidet med utstillingene *Etterklang* og *Signaler*, begge i regi av Kunnskapsparken Faros ved NTNU, og begge med teknologi (lyd, media) som tema. Den siste tiden har hun arbeidet med jubileumsprosjektet 2010 ved NTNU. Børset selv ser fram til å tiltre stillingen, og tror direktørjobben på Hamsunsenteret blir utfordrende, lærerik og spennende. Hun har et stort nettverk i de faglige miljøene. I det siste prosjektet har hun også jobbet med administrative oppgaver og nært opp mot politiske beslutningsprosesser. Stillingen er et åremål på seks år (www.nfk.no, 24.09.08).

Avtale om Hamsunsenteret med Salten Museum: Nordland fylkeskommune har inngått avtale med Salten Museum om drift av Hamsunsenteret. Nordland fylkeskommune skal gi et årlig driftstilskudd på 1,6 millioner kroner. Avtalen er også en forutsetning for å få statlige bevilgninger til driften. Det vurderes som urealistisk at Hamsunsenteret skal kunne drives kun ved hjelp av egeninntjening. (*Avisa Nordland*, 05.11.2008)

Blir overtatt av Salten Museum: Salten museum overtar arbeidsgiveransvaret for Hamsun-Stiftelsens eneste ansatte, Marianne Apold, fra første januar 2009. Salten Museum

skal også overta oppgaven som arrangør av Hamsundagene.

Marianne Apold, daglig leder av Hamsun-Stiftelsen, får nå Salten Museum som arbeidsgiver.

Hamsun-Stiftelsen Hamarøy skal opprettholdes som felles redskap for Hamarøy kommune og Hamsunsenteret. Stiftelsen omorganiseres med et nytt styre på tre medlemmer. Hamarøy kommune skal betale et årlig driftstilskudd på 1,1 millioner kroner til Hamsunsenteret. Det årlige tilskuddet på 250.000 kroner som Hamsun-Stiftelsen så langt har fått, går inn i denne summen.

Satte av penger for åpningsarrangementer: Nordland fylkeskommune har satt av 3 millioner kroner for jubileumsfeiringen i Nordland. 600.000 skal brukes til åpningsarrangementer ved Hamsunsenteret, og like mye på Hamsun-dager i St. Petersburg høsten 2009.

Hamsunsenteret får tilskudd: I budsjettforslaget for 2009 har regjeringen avsatt 16 millioner kroner som investeringstilskudd for

Må luftes før det åpnes: Hamsunsenteret som bygg åpnes den 4. august 2009, og kommer til å stå tomt og åpent for publikum i to måneder før arbeidet med å montere utstillingen starter. Bygget kan da oppleves som ren arkitektonisk form og som selvstendig kunstnerisk tolkning av så vel Knut Hamsuns diktning som hans person. Det er flere praktiske grunner til denne avgjørelsen, blant annet skal bygget være helt tørt og støvfritt før elektronikken kan installeres. Arkitekt Holl er svært begeistret over at bygget og rommene vil kunne fremstå som en fantastisk og åpen ramme for andre kunstneriske aktiviteter under åpningen. Utstillingsdelen skal åpnes i 2010 (*Fremover* 30.09.2008).

Ferga mellom Hamarøy og Lofoten fortsatt i drift: Nye politiske allianser i Nordland fylkesting har sikret helårlig drift av fergesambandet Skutvik-Svolvær med flere avganger per dag i sommersesongen og en daglig avgang om vinteren. I budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet, SV, Kystpartiet, Venstre og Krf er helårsdrift på fergesambandet blitt ett av punktene. "Jeg er glad for det som nå har skjedd. Vi får bedre tid på oss til å jobbe for en sak som

Skutvik-Svolvær-ferga

vi har stor tro på, nemlig at fergesambandet har stor betydning i næringsssammenheng, ikke minst når det gjelder reiseliv i hele Nordland", sier ordføreren i Hamarøy, Rolf Steffensen (nrk.no/nordland, 02.12.08).

HAMSUND

Strid om fredning rundt Hamsuns barndomshjem: Eieren av en nabo-gård til Hamsund gård har klaget på riksantikvarens fredningsvedtak som også omfatter hennes eiendom i tillegg til Hamsund gård. Miljøvern-departementet må avgjøre om ved-taket av juni 2007 opprettholdes. Riksantikvaren har imøtegått klager-en på alle punkter. "Klagers eiendom ligger midt i den aller viktigste sektoren av utsikten fra Hamsund gård. (...) [Områdefredningen] er nødvendig for å sikre opplevelsen av Hamsund gård i miljøet."

Heller aldri enn sent: Vegvesenet kvier seg å sette opp et skilt ved E6 i Ulvsvåg som forteller turister på jakt etter Hamsuns barndomshjem hvor de skal ta av. For mange skilt gjør det nemlig vanskelig for bilister i fart å klare å lese anvisningene, på-står vegvesenet. "Da er det åpenbart bedre at turistene ikke finner frem i det hele tatt," kommenterer *Avisa Nordland* (21.08.08).

LOM

Hamsuniana i Lom: Det blir truleg for knapp tid til å realisere Ham-suniana til 150-års jubileet. "Vi tek sikte på å få gjort ferdig gangstigar, steinmuren og få planta ved bautaen

og Hamsunstugu slik at det ser pent og ryddig ut til jubileet. Så få vi eventuelt legge ned grunnsteinen den 4. august 2009 og satse på å ha bygget på plass året etter. Lom kommune har gjeve eit tilsagn på kr. 1 000 000.- til prosjektet, og sist veke fekk vi kr. 500 000.- frå Norsk Kulturarv og kr. 50 000.- frå *forlag 1*. Vi reknar med å ha resten på plass i løpet av eit halvtårs tid. Knut Hamsun-laget i Lom er svært glade og takksame for alle hjelp så langt. Vi ynskjer at folk i grenda skal bli informerte og komer med sine synspunkt og innspel til kva Hamsuniana kan bli for Garmo," meddeler Torunn Kjøk, leder av Hamsunlaget i Lom.

DEN VANSKELIGE ARVEN

"Det har alltid vært uro rundt Hamsun og det politiske synet. Men jeg ser ingen motsetning mellom det og hans store forfatterskap. Uroen han representerer, er i seg selv en interessant diskusjon."

*Vigdis Moe Skarstein,
nasjonalbibliotekar, under en
pressekonferanse i Oslo den 9.10.08*

Tok opp komplisert litteraturarv: I seminaret «Den kompliserte arven» (8. desember 2008) ble det diskusjon om forholdet mellom kunst og biografi med blick på Knut Hamsuns og komponisten Geir Tveitts verker. Tveitt var med i kretsen rundt det nasjonalsosialistiske tidsskriftet

Ragnarok på midten av 30-tallet, mens Hamsun som kjent hadde stor sympati for nazi-Tyskland. Seminar-ets arrangører var *Hamsun 2009, Hauge-Tveitt jubileet*, Holocaust-senteret og Litteraturhuset. I forkant av seminaret skrev *Morgenbladet* at Litteraturhuset skulle "ta opp hvorvidt kunstnerne var lynavledere for resten av befolkningen" (5.12.08). Ifølge *Aftenposten Morgen* (9.12.08) ga seminaret rom for både tvil, ubehag og uenighet.

Flere av debattantene mente at diskusjonen om forholdet mellom liv og diktning bør fortsettes og prege det kommende Hamsun-jubileet.

Hamsun vil aldri få status som nasjonalt ikon, framhevet litteraturprofessor Atle Kittang, under gårsdagens Hamsun/Tveitt-debatt på Litteraturhuset.

Professor Atle Kittang sa i sin innledning at "Hamsun etterlot seg en dobbelt arv, som forvirrer og forstyrrer hans publikum. Det er fordi han var en stor kunstner vi jubilerer neste år, men det er også fordi han var en stor kunstner at nazisten Hamsun ikke gir oss fred. Det ville være tanketomt å ikke fokusere på dette forholdet. (...) Lite er mer dokumentert innenfor det

norske kulturlivet enn Hamsuns nazisme. (...) Knut Hamsun vil aldri få status som ukontroversielt, nasjonalt ikon. Nordmenns forhold til Hamsun handler om en permanent sikkakkbevegelse mellom motstridende følelser.”

Forlegger Anders Heger sa at ”ubehaget ved å forholde seg til Hamsun sier først og fremst noe om oss, ikke om Hamsun.” Han kritiserte de som prøver å feie ubehaget under teppet.

Christian Schlüter, psykolog og leder av Hamsun-Selskapets avdeling i Oslo, bidro med en faglig analyse av psykologiske prosesser som synes å ligge bak diskusjonen om en Hamsun-plass eller -gate. ”Når det en diskuterer ligger over 50 år tilbake i tid, men følelsene er like hete, som om det var i går hendelsene skjedde, tyder det på at det ligger noe under som har unndratt seg en psykologisk bearbeidelse,” sa Schlüter. ”En opphetet debatt er et symptom som sier noe om noe, og handler ikke lenger om Hamsun, men om oss selv, om nasjonens ”personlighet”, dens arv, sår og selvfølelse, de mer primitive menneskelige følelsene, dens forsøk på bearbeidelse og reparasjon, eller mangel på sådan. Hamsun har, gjennom sin kunst og person, gitt kulturen en arv som har i seg muligheten for å bli mer kjent med oss selv.”

Hamsun i distriktspolitisk bunad: Jørgen Haugan, norsklektor ved Københavns universitet og forfatter (Hamsunbiografi *Solgudens fall* 2004) mener at det ikke er til-

strekkelig med en regional markering av Hamsuns verk knyttet til fire av hans romaner.” Det kan lett bli Hamsun i distriktspolitisk bunad,” skriver Haugan. Men ”det er all mulig grunn til å markere Hamsuns jubileum. Han er et stort og utfordrende anliggende for nasjonen,” mener Haugan, og gjentar i en artikkel i Aftenposten (09.12.08) sin argumentasjon fra *Solgudens fall* om at man i Norge åpenbart ikke kan ”forstå at den elskede dikter og nobelprisvinner kunne gå hen og bli nazist. I Norge er kunstnere nemlig, nærmest pr. definisjon, ikke onde. Onde kunstnere kan til nød finnes nede i EU, i Frankrike med Celine eller i Tyskland med Gottfried Benn, eller i USA med Ezra Pound, alle tre store kunstnere og nazister. Men ikke i Norge, som stadig hviler i nasjonalromantikkens forståelse av kunstnere som nasjonens samvittighet, Bjørnsonsyndromet.”

Med boken *Paa gjengrodde Stier* ”lyktes det Hamsun å legge premissene for ettertidens (mis)forståelse av hans rolle under krigen,” mener Haugan. ”Det norske Hamsun-problem er altså ikke Hamsuns, men lesernes. Hva de ikke kan forstå, er at det av dårlig moral kan komme den skjønneste kunst! For det strider mot noe grunnleggende i den norske litterære institusjon.”

Sterk jubileumskritikk fra Sveits: Under tittelen ”Skål for en drittsekk. I Norge forsvinner motforestillingerne mot Hamsun-tilbedelsen” kommenterer den sveitsiske litteraturforskeren Aldo Keel i *Neue Zürcher Zeitung* (26.11.2008) den planlagte

norske Hamsun-feiringen. Han tar utgangspunkt i en ytring av Helge Winsvold (Ap), nestleder i byutviklingskomiteen i Gamle Oslo, i Aftenposten (26.09.2008): "Plassen (mellom den nye operaens bygninger) bør få navn etter Knut Hamsun," sa Winsvold. "Det vil bli et yrende folkeliv her, og butikker og kafeer rundt kan velge i navn fra Hamsuns verker. (...) Hamsun er den forfatteren som har gitt meg de sterkeste leseopplevelsene helt fra ungdommen av. Han var uten tvil en drittsekk, men det er jo på grunn av storheten i forfatterskapet hans vi ønsker navnet." (Winsvold beklager uttrykket i et leserinnlegg til *Aftenposten Aften* den 03.10.08: "Det blir for upresist. Hamsun var en vanskelig person for svært mange av de mennesker som hadde med ham å gjøre.")

Tradisjonelle ideologiske posisjoner i Norge er i ferd med å omrokkes, skriver Keel. "Frem til august 2008 krevde en lokalpolitiker fra høyresiden at tårnbyggingen (i.e. Hamsun-

senteret, red.) skulle stoppes, fordi han anså det som pengesløsning i et utkantområde, samtidig som Oslo-lokalpolitikere fra venstresiden kjemper for en Hamsunsplass." Mens Steven Holls utkast til Hamsun-bygget vant en prestisjefull pris i New York, snakket "sinte lokalpatrioter fra Hamarøy om en forhånelse av den store dikteren," skriver Keel. Men han slår fornøyd fast at man ikke kommer til å finne det på Hamsunsenteret som han omtaler som *Devotionalien* (gjensstander som brukes i gudstjeneste): "Nobelpris-medaljen hadde jo Hamsun likevel gitt til Goebbels."

Keel observerer også at den Norske Sentralbanken skal prege et jubileumsmynt, at posten utgir to frimerker med Hamsun-motiver og at det skal produseres en Hamsun-vin av en italiensk vin-exportør som det statlige (!) Vinmonopolet kommer til å selge og som skal sørge for "feststemning". Også det at Hamsunkommunene allerede for tre år siden hadde Hamsundager i Milano med et seminar om Hamsun-turismens muligheter, synes Keel er en merkelig sak. Hamsun hatet jo turismen, sier han, og ytret seg mer enn tydelig om dens fryktede konsekvenser, spesielt når det gjaldt besøkende fra Sveits!

TIDLIGERE ARRANGEMENT

Litteraturseminar 2008 på Hamarøy ble en suksess: Det ble solgt forholdsvis færre fulle seminarpakker enn vanlig, men langt flere

"Neue Zürcher Zeitung" observerer at nordmennenes motforestillinger mot å feire Hamsun har minsket betydelige. Bilde: Avisens Internettside www.nzz.no

Trakk publikum: Foreleserne under Hamsundagene 2008 på Hamarøy

enkelt-billetter enn ventet. Positive tilbakemeldinger viser at den nye vrien med bruk av foredragsholdere hentet fra miljøer utenfor det litteraturvitenskapelige miljøet, var positiv. Også Foredragsholderne var fornøyde. Gerd Liv Valla, som ble intervjuet på seminaret om å ha makt og å miste makt, omtalte seminaret som "utrolig kunnskapsrikt og flott".

Underskudd på årets Hamsundager: Rolf Steffensen, ordfører i Hamarøy og leder av Hamsun-Stiftelsen, anslår at årets festival får et underskudd på rundt 200.000 kroner. "Det skyldes ikke bare at resultatet av Hamsun-dagene ble dårligere enn forventet, men også at rammene for Stiftelsen helt siden oppstarten har vært svært marginale og at vi har endelig betalt ut noen gamle lønnsfordringer, sier Steffensen.

Rundt 10.000 deltakere: Marianne Apold, daglig leder for Hamsun-Stiftelsen, anslår at de ulike arrangementene på årets Hamsundager i Hamarøy ble sett av rundt 10.000 personer. Markedsdagene på Tranøy, Skutvik og Oppeid var spesielt godt besøkt. Åge Aleksandersen og Sambandet trakk 800 tilhørere, og Hamarøy teaterlag trakk imponerende 700 på sine fire forestillinger. Det ble også stort engasjement rundt de daglige forestillingene av festivalfortelleren Maja Zakariasen.

GRIMSTAD
dikternes by

Fornøyd med Ibsen- og Hamsundagene 2008 i Grimstad: Årets "dager" ble avviklet i tiden 6.- 10. august med en rekke arrangementer som satte fokus på de to dikterne. Den mest eksotiske programposten, som var ny i år, var sykkelturen "På to hjul med Ibsen og Hamsun"! En to-timers tur i rolig tempo tok deltagerne rundt i byen og omegnen hvor man kan fastslå at de to dikterne har vært –og beskrevet. Det er selvsagt Hamsuns rusleturer i "Paa gjengrodde Stier" som er lettest å kjenne igjen. Men før det hadde publikum anledning til å se to forskjellige teaterforestillinger om Ib-

Ola Veigaard, leder av Hamsun-Selskapet avd. Grimstad, var fornøyd med årets Ibsen- og Hamsundager.

sen. Den svenske skuespilleren Samuel Frøler ("Skjærgårdsdoktoreren") leste Strindbergs rasende angrep på Ibsen som står i innledningen til novellesamlingen "Giftas" (merkelig nok ikke oversatt til norsk), mens Joen Bille leste et Hamsun-foredrag fra 1893 som ikke er utgitt tidligere. Lars Frode Larsen innledet og fortalte om bakgrunnen for Hamsuns angrep på sin litterære yndlingsmotstander, Ibsen.

Maria Gieses film "Hunger" ble også vist, - den vakte adskillig oppmerksomhet med den moderne "Sult"-skikkelsen som vandrer omkring i gatene i Los Angeles.

Det må absolutt sies å være motsetninger i fremføringen av "Terje Vigen i rock, beat og blues" med stavangerbandet Tidemanns blue, - og Kjersti Holmens betagende fremføring av Terje Vigen ute på Hesnesøy. På denne måten prøver programskaperne å vise at forskjellige uttryksformer kan treffe publikum med vidt forskjellig smak og preferanser.

En spennende og - for mange nyttig - programpost var vurderinger av førsteutgaver av Ibsen og Hamsun ved Cato Schiøtz og Bjørn Ringstrøm. Den lykkeligste publikum'eren var han som kom med en førsteutgave av "Sult" og fikk den øyeblikkelig verdsatt til 25 000 kroner.

Det var skuespilleren og regissøren Bentein Baardson som ble tildelt årets Ibsen- og Hamsun-pris på kr. 50 000,-. Sparebanken Sør og Agder Energi står bak denne æresbevisningen, som Baardson fikk for sin mangeårige innsats for både Ibsen og Hamsun på film og på scene.

Skuespiller og regissør Bentein Baardson fikk Ibsen- og Hamsun-prisen på 50 000 kroner i byen hvor han vokste opp. "De to inspirerte meg", sier prisvinneren, her fotografert ved overrekkelsen fredag 8. august 2008. Foto: Karin Engh, Grimstad Adressetidende.

Men da han takket for prisen ga han uttrykk for tvil om byen og fylket ser hvilken enorm verdi Ibsen- og Hamsundagene har, og om de føler

forpliktelse til å støtte konseptet mer enn de gjør. Det gir Grimstad en identitet og en seriøsitet fordi programmene holder et høyt kunstnerisk, kvalitetsmessig og profesjonelt nivå.

I 2009 arrangeres dagene i tiden 14.-16. august, og da er det naturlig at Hamsun er sterkere i fokus (*Text: Ola Veigaard, Grimstad*).

Hamsunlaget i Lom blir del av Hamsun-Selskapet: Det ble vedtatt under årsmøtet den 6. august i Hamarøyhallen at Hamsunlaget skal bli del av det nasjonale Hamsun-Selskapet. Torunn Kjøk, leder av Hamsunlaget, mener det er nødvendig med deltakelse i et større litterært nettverk og at dette vil komme Hamsunlaget til gode. Mens de formelle implikasjoner for samarbeidet avklares, deltar Torunn Kjøk som observatør for Lom i styremøtene. Styreleder ønsket Hamsunlaget velkommen på vegne av Hamsun-Selskapet Hamarøy og de to lokalavdelingene i Grimstad og Oslo.

BØKER

Kolloen skriver bind tre: Ingar Sletten Kolloen skriver bind tre i biografien om Hamsun (bind 1: *Svermeren*, bind 2: *Erobreren*). Den skal få tittelen *Gjenferdet* og omhandle tiden fra 1952, da Hamsun døde, og frem til i dag. "Som politisk menneske har Hamsun hjemsøkt tre generasjoner mennesker. Han herjer med oss, og vi herjer med ham. Jeg tror det blir en spennende bok," kommenterer Kolloen.

Hamarøy-foredragene fra 2008 kommer snart ut som bok: Boken med foredragene fra årets litteraturseminar er på vei til trykkeriet og vil muligens kunne bli sendt til medlemmene allerede før jul.

Hamsun-Selskapets skriftserie fortsetter: Foredragene fra litteraturseminaret 2008 på Hamarøy offentliggjøres snart. Boken blir gratis sendt ut til medlemmene.

Ny bok om Knut Hamsuns stier i Bjørnsons og Undsets rike: Norges tre Nobel-pristakere i litteratur har alle en sterk tilknytning til Oppland. Bjørnstjerne Bjørnson fikk sitt Aulestad i Gausdal, og Sigrid Undset bodde mye av sitt voksne liv på Bjerkebekk i Lillehammer. Knut Hamsun har etterlatt seg flere interessante spor lokalt.

Et forfatterteam med tilknytning til Hamsunlaget i Lom har nå valgt å komme ut med en bok på forlagl. Torstein K. Garmo kommer med nye og interessante opplysninger om familien i Garmo, Jul Haganæs tar for seg de mange oppholdene i Valdres, mens Astrid Sæther ser på

typiske trekk i to bøker av Hamsun og Undset. Ingard Sletten Kolloen har en dyptgående artikkel om forholdet mellom Hamsun og Bjørnson. Veiarbeideren på Toten i 1881 blir omtalt av Helge Dahl.

I tillegg til dette skriver Leif Hamsun om forholdet mellom familiene Undset og Hamsun i neste generasjon, Torunn Kjøk tar for seg historien om Hamsunstugu og Hamsuniana, det nye Hamsun-huset i Lom, og Kirsten Hedvig Rasmussen skriver om sitt personlige og engasjerte forhold til forfatteren. Alle artikler er rikholdig illustrert med dokumenter som ikke tidligere er offentliggjort.

Eldrid Lunden om Garborg og Hamsun: Boken *Modernisme eller litterær populisme. Et essay om Arne Garborg og Knut Hamsun* av Eldrid Lunden ble anmeldt av Gro Jørstad Nilsen i Bergens Tidende (24.11.2008). Nilsen mener at Lunden har mange gode poenger når det gjelder resepsjonen av Garborg, men at hun virker mer engasjert i mennene bak bøkene, "og da særlig Knut Hamsun. Gjennom hele boken utviser Lunden en voldsom iver etter å overbevise leseren om at Knut Hamsun egentlig var en substansløs fjott, en populist og vareleverandør av romaner med «nullstilt verdihierarki» (...). Lunden bruker det hun kan finne av historiske kilder til å legitimere det som etter hvert blir det reneste karaktermordet på Hamsun. Helten Garborg, derimot, representerer

motsatsen til den skurkaktige Hamsun. Garborg var intelligent, kritisk og fornuftig, en riktig åndskjempe, og det var han som skrev «ekte» modernistiske bøker. (...) For Lunden virker det som om modernisme betyr at man «står for noe», at man skriver idealistiske bøker, noe Hamsun, den sjarlatanen, ikke gjorde før han spekulativt nok skrudde sammen makkverket «Markens grøde» og mottok Nobelprisen.

Hamsun i ny Rulfo-bok: Under bokmessen i Guadalahara, Mexico, fra 29.11. til 7.12.2008, ble det lansert en ny bok av den mexicanske forfatteren Juan Rulfo (1917 – 1986), som i Norge er mest kjent gjennom romanen *Pédro Paramo* (1955). *El Financiero en linea*, en mexicansk nettavis, melder at 12 litterære kåserier som først kom ut i tidsskriftet *El Cuento* (Fortellingen) nå er samlet i en bok av Edmundo Valadés under tittelen *Retales* (rester, biter). Boken gir et innblikk i forfatterens omfattende litterære interesse og inneholder kommentarer om deler av Knut Hamsuns verk. Rulfo er en av de viktigste mexicanske forfattere og var sterkt påvirket av Hamsun (*elfinanciero.com*, 29.11.2008).

Hamsuns notater solgt for nesten en halv million kroner: Debutboken *Mañana* av Hamsuns svigersønn Hans Andreassen, med Hamsuns notater fra psykiatrisk klinikk på tre blanke sider bakerst i boken, var til salgs ved Auksjons-huset Bruun-Rasmussen i desember 2008. Prisanslaget var 236.000 kroner.

Sammen med noen brev, utklipp og fotografier ble den solgt for 482.594 kroner til en norsk privatsamler. Nasjonalbiblioteket var med på auksjonen, men måtte gi seg.

TEATER

God kritikk for Torshovteatrets *Sult*: Stykket "er et møte med tre tente skuespillere i et lekent, nytenkt og tidvis blendende samspill over Knut Hamsuns roman, dramatisert av tyske Jorinde Dröse. En forestilling som aldri mister Hamsuns tekst og dens opprinnelige tidskoloritt, men som samtidig skaper naturlige bindinger til vår samtid, til et 2008 med finanskrisen og et Oslo som kan oppleves like kaldt som Kristiania var i for vel 120 år siden," mener Lisa Kristin Strindberg av nrk.no (17.11.2008). Også Inger Merete Hobbestad (*Dagbladet*, 16.11.2008) beskriver Jorinde Dröses *Sult* på Torshovteatret som en "inspirert og eksperimentell remix av Hamsuns tone og moderne teaterspråk(...) Ved at tre skuespillere spiller den unge samtidig, skaper de en effekt av den indre dialogen den sultende fører med seg selv." Elisabeth Rygg fra *Aftenposten* mener: "Oppsetningen er moderne i sitt uttrykk, stramt og formfullendt spilt og regissert. *Sult* er blitt teater som treffer umiddelbart. Man blir sulten på mer."

Carl Jørgen Kjønnig setter opp Fosses *Ylajali* på Torshovteatret: Han har ikke sett stykkets oppsetning i København i vår, men skal

se Jorinde Dröses *Sult*-oppsetning. "Det er viktig å understreke at dette (Fosses *Ylajali*) ikke er en *Sult*-oppsetning," sier Kjønnig. "Glem *Sult*. *Ylajali* er Jon Fosses parafrase over de grunnleggende, eksistensielle spørsmålene i Hamsuns tekst."

***Pan* i Hålogaland Teater har blitt en snakkis:** Stykket etter Hamsuns *Pan* hadde premiere den 4.11. og ble sett av betydelig flere enn de to andre Hamsun-stykkene som ble satt opp de siste årene. Markedssjef Lisa Hoen mener også at "*Pan* har gjort mye for teatret blant de unge teatergjengere. Stykket har blitt en snakkis blant de yngre, og vi har vunnet en god del nye publikummere med det." Regissør Yngve Sundvor "har valgt å bringe Knut Hamsuns *Pan* inn i vår tid," skriver *Nordlys* (5.09.08), men "han mister noe av Hamsuns vidunderlige poesi på veien."

FILM

***Markens Grøde* vist av Hamsunselskapets Oslo-avdeling:** Den 2. des. 2008 ble det vist et stykke tapt, gjenfunnet og restaurert stumfilmhistorie: Gunnar Sommerfeldts film om *Markens Grøde* fra 1921. Filmen har kun blitt vist en håndfull ganger siden premieren 2. juledag 1921. Den ble regnet som tapt fram til 1971, da en nedklippet engelsk versjon funnet i New York, og i 1991 dukket filmen opp i Nederland. På grunnlag av disse rullene ble filmen restaurert og hadde ny-premiere i 1993. Denne versjonen var imidlertid skjemmet av et

”uhamsunsk” språk og enkelte grove logiske brister. I anledning jubileumsåret 2009 vil filmen bli utgitt på dvd. Oslo-avdelingen fikk låne en arbeidskopi av kurator Kjell Billing, som på bakgrunn av originalmanuset har restaurert filmen på nytt. Kjetil Schjander-Larsen, som i en årrekke har tonesatt Cinematekets stumfilmvisninger, akkompagnerte på trekkspill. Ca 30 kom, og de fikk også høre et til nå ukjent lydopptak med Knut Hamsun.

Film om *Mysterier*: Tysfjord kommune har planer om å filmatisere Knut Hamsuns *Mysterier*. De har søkt Nordland fylkeskommune om 40.000 kroner fra allmenne kulturmidler til forprosjektet. De vil også fremme en søknad på kr. 120.000 til STH-utvalget (Steigen-Tysfjord-Hamarøy), skriver *Avisa Nordland* (11.11.08). Planen er å få en Hollywood-instruktør og en internasjonal kjent skuespiller til å medvirke i filmen.

NRKs Hamsun-dokumentar blir til to produksjoner: Knut Erik Jensen og Per Kristian Olsen skulle lage en storstilt Hamsun-dokumentar sammen. Nå har filmskaperne gått hver sin vei, og NRK lanserer to produksjoner i stedet for en. Per Kristian Olsen fortsetter med den opprinnelige planen å ta for seg Hamsuns liv fra fødsel til død. Knut Erik Jensen vil belyse Hamsun i en egen produksjon og på annen måte. Det ligger ikke noen konflikt bak denne utviklingen, sier NRK-programsjef Kjell Jarle Høyheim. (*Avisa Nordland*, 25.09.2009).

FOTOHISTORIE

Kan dette være en knapt 13 år gammel Knut Hamsun? Man har tidligere regnet med at dette eldste kjente bildet av forfatteren er tatt i forbindelse med konfirmasjon i Lom i 1874. Det er ikke riktig, mener lokalhistoriker Børge Strandskog fra Hamarøy. Han skriver følgende i *Lokalavisa Nordsalten*:

Fotograf er den kanskje aller fremste av Nordlands-fotografene på 1800-tallet, velkjente Thorstein Brændmo. I perioden 1870 til 1875 vet man at Brændmo var omreisende fotograf i Nordland - og det er en gang i denne perioden at fotografen må ha vært innom i Hamarøy og sørget for et portrett også av skreddersønnen fra Hamsund. Knut Pedersen bodde frem til sommeren 1874 hos sin «slemme» onkel Hans Olsen på Presteid at fotograf Brændmo rigget til sitt utstyr og fotograferte den selvbevisste forfatterspiren. Kanskje ble det eneste kjente bildet av Hans Olsen tatt ved samme anledning?

Og kanskje var det den samme onkelen som hadde staset opp nevøen i flott dress og som sørget for at Brændmo fikk den betaling han skulle ha? Å få sitt «portræt» var på denne tida ikke for hvermannsen, selv om storsilda i disse årene stundvis sto tett i Vestfjorden og ga inntekter og ny optimisme til lokalbefolkninga i Hamarøy.

Men når er egentlig dette tidligste fotografiet av Knut Hamsun tatt?

Originalfotografiet av «Knut Pedersen» som er gjengitt over, befinner seg i Sør-Trøndelag, nord for Trondheim. Fotografiet har i sin tid tilhørt Tora Tørhaug, opprinnelig fra Egerdal i Hamarøy. Hun skal gjentatte ganger ha fortalt til familien at hun hadde fått bildet og hilsenen fra nabogutten Knut da hun sto til konfirmasjon i den gamle Hamarøykirka på Presteid.

Tora ble født 2. februar 1858 i Egerdal og fikk navnet Pernille Antora Jakobsdatter ved dåpen noen uker senere. Hun ble imidlertid kalt bare Tora helt fra barnsben av. Og det var som Tora også den unge Knut Hamsun kjente jenta fra nabogården. Da Knut begynte på sin skolegang i februar 1868, så skjedde det på omgangsskole i Egerdal. Og undervisningen, den ble gitt i lokaler heime hos Tora Jakobsdatter - som selv var en av elevene i klassen. De to fulgte hverandre i skolesammenheng i flere år fremover, og må ha vært vel bekjente og gode kamerater. Tora var halvannet år eldre enn nabogutten fra Hamsund.

Ved årsskiftet 1871-72 flyttet Knut Hamsun til sin onkel på prestegården. Og det er utpå forsommeren i 1872 at fotograf Brændmo kan ha besøkt Hamarøy og Presteid. Dersom det stemmer det som Tora fra Egerdal fortalte i familien der sør i Trøndelag, så må nemlig portrettet av «Knut Pedersen» være tatt på denne tida.

7. juli dette året, i 1872, var nemlig Tora Jakobsdatter en av 36 ungdommer som ble konfirmert av presten Fredrik Fladmark i kirka på Presteid. Tora, som ifølge presten hadde «meget god kristendoms-kundskab», fikk da stukket til seg hilsen og «portræt» fra barndomskameraten Knut, antagelig på kirkebakken rett etter at høytideligheten inne i kirka var avsluttet.

Men kan egentlig det kjente portrettet av den senere Nobelprisvinneren være tatt så tidlig som i 1872? Kan han være bare knappe 13 år på bildet?

Det som er klart, basert på at det var Thorstein Brændmo som tok bildet, er at det må være tatt enten før forsommeren 1874 da Hamsun reiste sørover til slektninger i Gudbrandsdalen, eventuelt etter at han hadde returnert til Hamarøy noen uker før jul samme år.

Noe konfirmasjonsbilde fra Lom er det hvertfall ikke ...

*Børge Strandskog, Lokalavisa
Nordsalten, 11.11.08*

KUNST

Kunstkalender om kunst rundt Knut Hamsun: *Aftenposten Morgen* (03.12.08) melder at Sparebanken Nord-Norges kunstkalender i 2009 er viet kunsten rundt Knut Hamsun. Blant annet er omslagstegningen av den franske utgaven av *Sult* (La Faim) fra 1961 tatt med. Boken kom ut i få eksemplarer, de første 80 eksemplarer er nummererte, og omslaget ble tegnet av Pablo Picasso. Kalenderen inneholder også bilder av Georges Lambert, Håkon Gullvåg, Henrik Lund, Karl Erik Harr, Kai Fjell, Håkon Bleken og Tor Arne Moen.

Hamsunskrift på berg: Årets bidrag til Tranøy skulpturpark er kalt "skrift på berg" og inneholder et Hamsun-sitat fra *Pan* hogget inn i et Svaberg:

"En takk for den ensomme nat, for bergene, mørkets og havets sus, det suser gjennom mitt hjærte!"

Ideen er ifølge talsmann for Tranøy Skulpturpark, Valdemar Hansteen, spunnet ut fra det gamle visdomsordet om at du skal skrive dine sorger i sand, men meisle dine

gleder og din takknemmelighet i stein.

MUSIKK

Ny CD: Otto Kjelstrup fra Hamarøy har spilt inn en CD med tekster fra Knut Hamsuns diktsamling *Det vilde kor*. Kjelstrups oldemor var Hamsuns søskenbarn. Platen er en blanding av viser, rock og blues i et jazzkonsept. CDen har tittelen "Forståelsen" og skal være i handel fra desember 2008, og trykkes i første omgang i 100 eksemplarer.

Lise Fjeldstad og Håvard Gimse inviterte til en reise gjennom kjærlighetens ulike faser i Lesja kirke den 26.10.2008. Fjeldstad leste lyrikk bl.a. av Knut Hamsun, mens Gimse spilte musikk av Chopin, Sæverud og andre komponister.

Operaen *Unge Hamsun* får premiere i Kristiansund den 6. februar og skal senere i Hamsunåret spilles på den nye operaen i Oslo. Knut Anders Vestad har komponert musikken, Edvard Hoem har skrevet librettoen til denne nye norske operaen. Handlingen er lagt til de fem månedene Knut Hamsun bodde i Kristiansund og skrev ferdig sin roman *Mysterier* (november 1891 til april 1892). Hamsun var da 32 år gammel og forelsket i Julie Amanda, "Lulli". Han forlot plutselig byen og flyttet til København. "Lulli" giftet seg aldri og døde i 1963 (VG 08.12.08).

B-POST

HAMSUN-SELSKAPET HAMARØY

Hamsun-Selskapet ble stiftet under Hamsun-dagene på Hamarøy 1988. Selskapets formål er å utbre informasjon om og skape interesse for Hamsuns forfatterskap. Medlemmer får tilsendt Hamsun-Nytt fire ganger om året. Medlemskontingent per år: Enkeltmedlemmer kr. 300,-, familie/par kr. 350,-, institusjoner kr. 500,-. Hjemmesider: www.hamsun-selskapet.no

Henvendelser i henhold til medlemskap, kontingentbetaling, adresseendring og bestillinger: Hamsun-Selskapet v/Toril Halmøy, Postboks 31, 8298 Hamarøy, tlf. 950 36590, E-post: polden@hamsun-selskapet.no

Henvendelser til Hamsun-Nytts redaksjon: Elke Kriehn v/Knut Hamsun vgs Kompetansesenter, Boks 83, 8298 Hamarøy. Tlf. 75772350 E-post: ek@nfk.no

Lokalavdeling Grimstad: Ola Veigaard (leder), Boddgt. 6, 4878 Grimstad, tlf. 91184007, ola@veigaard.no

Lokalavdeling Oslo: Christian Schlüter (leder), Falsensgate 16A, 0556 Oslo, chhaako@online.no

Hamsunlaget Lom: Torunn Kjøk (leder), Tlf.: 90738489, e-post: tkjok@online.no

Hamsun-Selskapets Styre:

Even Arntzen (leder), Tromsø
Wenche Rokkan Iversen, Svolvær (nestleder)
Arne André Solvang, Hamarøy kommune
Marianne Apold, Hamarøy
Ola Veigaard, Grimstad
Nils Magne Knutsen, Tromsø
Christian Schlüter, Oslo
Torunn Kjøk, Lom (assosiert medlem)

Varamedlemmer:

Elin Eidsvik, Hamarøy
Nina Frang Høyum, Oslo
Randi Eilertsen, Narvik
Erik Gjestvang, Skien

Valgkomité:

Toril Halmøy (leder), Hamarøy
K. Hedvig Rasmussen, Karlsruhe
Torunn Kjøk

Hamsun-links:

www.hamsun.at
www.hamsun-selskapet.no
www.hamsunlaget.no

www.hamsunsenteret.no
www.knuthamsun.no
www.hamsuns-rike.no
www.hamsun.no

Hamsun-Nytt er utgitt med støtte fra Nordland Fylkeskommune, nfk.no